

АЛЕКСАНДРА АЦИЋ, 1974-
Народна библиотека „Стеван Сремац“
Ниш

УДК: 027.52(497.11)
025.7/.8
ID: 211957260

АУТОМАТИЗОВАНА РЕВИЗИЈА БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ У НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ „СТЕВАН СРЕМАЦ“ У НИШУ

Сажетак: Ревизија библиотечке грађе у Републици Србији регулисана је Правилником о инвентарисању, обради, ревизији и отпису библиотечко-информационе грађе и извора, као и вођењу евиденције о библиотечко-информационој грађи и изворима (Сл. гласник РС бр. 47/13). Према том правилнику, библиотеке су у обавези да обаве ревизију својих фондова најмање једном у десет година.

Ревизија је један од најобимнијих библиотечких послова. Због тога је веома важно пажљиво обавити припреме, изабрати методе које ће се поштовати при ревизији и систематски пописати инвентарисану библиотечку грађу, како би се утврдило стварно стање фонда библиотеке.

Нишка Народна библиотека, користећи библиотечко-информациони систем НИБИС, први пут је обавила аутоматизовану ревизију највећег дела свог фонда, тј. свих публикација које су унесене у библиотечко-информациони систем. У овом раду биће представљен процес аутоматизоване ревизије библиотечке грађе у Народној библиотеци „Стеван Сремац“, уз помоћ система НИБИС.

Кључне речи: ревизија библиотечког фонда, информациони систем, НИБИС

Увод

У Народној библиотеци „Стеван Сремац“, у периоду од 30. 09. 2013. до 30. 05. 2014. године, обављена је Законом регулисана ревизија целокупног библиотечког фонда. Процес ревизије одвијао се по унапред утврђеном плану и претходно обављеним опсежним припремама. У фази припреме формирана је Централна комисија за ревизију, изабрани су чланови Радне групе у оквиру сваког одељења и огранка, одређен је редослед фондова и огранака

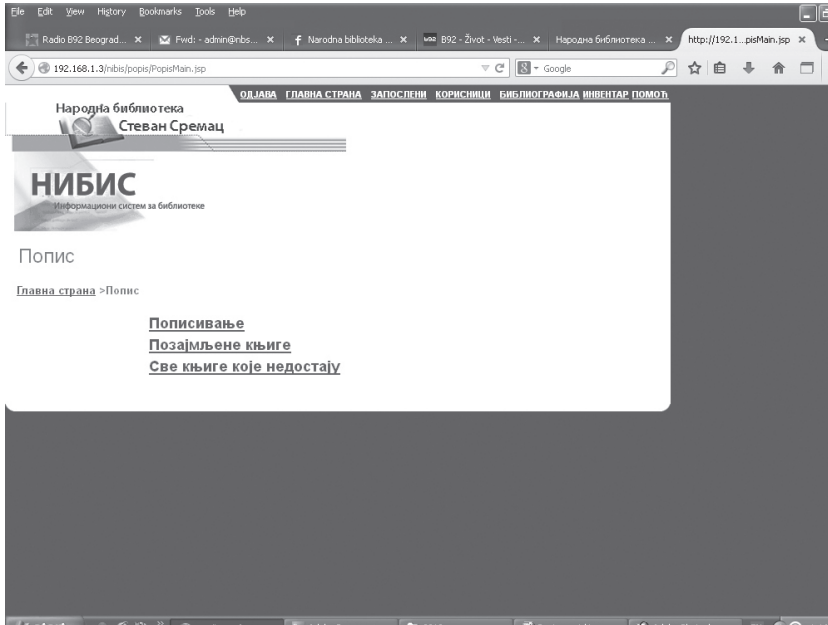
у којима ће се обављати ревизија. Одлучено је да, у време трајања ревизије, одељења Библиотеке буду затварана појединачно, у планираном року трајања ревизије за одређено одељење. Након тога, константовано је да ће се ревизија обављати комбинованом методом, помоћу бар-код читача (за публикације које су унесене у библиотечко-информациони систем НИБИС) и помоћу картотеке контролних листића. Усвојене су и остале радње пре, током и после ревизије – израда Упутства за ревизију, брига о току ревизије, помоћ при обављању ревизије, прикупљање Записника о ревизији са сваког одељења понаособ итд.

Аутоматизована ревизија библиотечке грађе

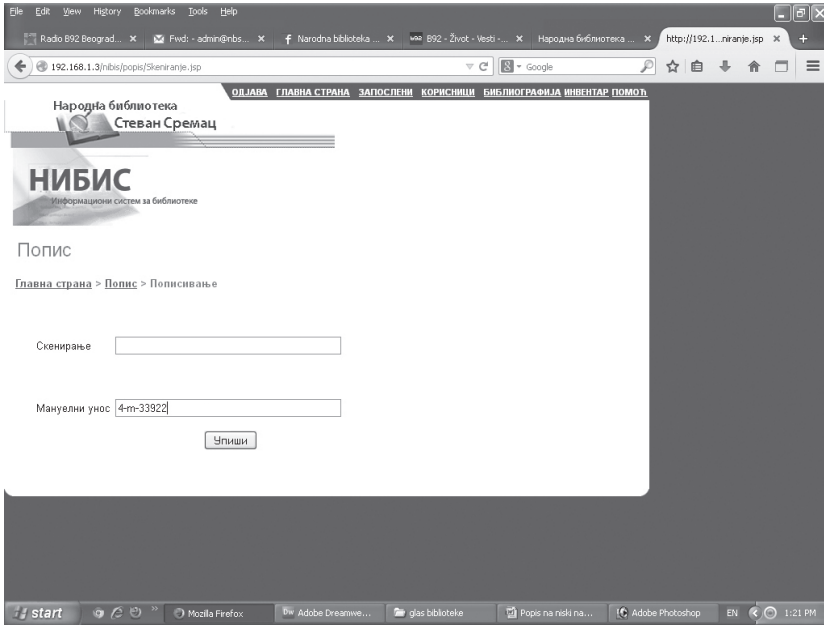
У библиотечко-информационом систему НИБИС урађена је надградња софтвера, те је, на иницијативу библиотекара Народне библиотеке „Стеван Сремац“, израђен сегмент за обављање аутоматизоване ревизије библиотечке грађе. Са аспекта крајњег корисника софтвера, за рад у овом сегменту система задржан је исти принцип рада као и у свим осталим деловима система – дакле, користе се описна имена тагова, а не нумеричка, све су опције на српској ћирилици, уз примену поља за укуцавање података и уз коришћење падајућих менија. Аутоматизована ревизија библиотечког фонда може се обавити само за публикације које су претходно унесене (библиографски обрађене и инвентарисане) у електронској бази података.

Делу софтвера за обављање ревизије библиотечке грађе приступа се директно са Главне странице, избором опције *Појис*, након чега се отвара нова изборна страница на којој се налазе опције *Појисивање*, *Позајмљене књиџе* и *Све књиџе које недостају*.

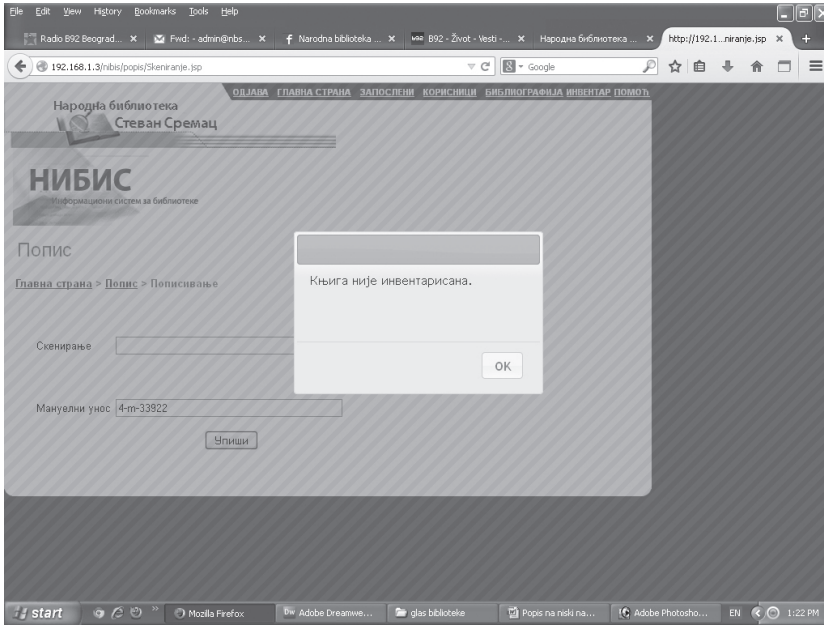
Избором опције *Појисивање* отвара се страница на којој се нуде два поља за унос: *Скенирање* и *Мануелни унос*. Опција *Скенирање* користи се у случају да публикација коју желимо да попишемо има свој инвентарни број одштампан на бар-код налепници. Бар-код налепнице треба да буду залепљене на свакој публикацији. Уз помоћ бар-код читача обавља се читавање овог броја директно са налепнице, и публикација бива аутоматски пописана у електронској бази података.

У случају да је публикација унесена у електронску базу података, дакле, да у бази поседује свој инвентарни број, а да, из било ког разлога, тај број није могуће прочитати бар-код читачем (дешава се да су налепнице оштећене, да им је избледео отисак, или су се једноставно одлепиле), могуће је укуцати инвентарски број у дато поље и на тај начин пописати публикацију. Тада, при укуцавању инвентарског броја у поље *Мануелни унос*, опет имамо две опције: 1. уколико изаберемо дугме *Уишиши*, публикација ће бити аутоматски пописана; 2. уколико притиснемо дугме Enter на тастатури, поред поља ће нам се приказати назив и аутор публикације коју пописујемо, што је својеврсна провера исправности укуцаних података. Након тога, при одабиру дугмета *Уишиши*, публикација бива пописана.

Овај део софтвера израђен је тако да у највећој могућој мери онемогућава грешке. С обзиром да је пописивање библиотечке грађе релативно напоран посао, због замора после великог броја пописаних публикација није искључена могућност да се већ пописана публикација поново нађе у гомили за пописивање, или да пописивач погрешно укуца инвентарни број који није могуће прочитати бар-код читачем. Тако, у случају да се укуца инвентарни број публикације која је већ пописана, систем ће приказати обавештење да је библиотечка јединица већ пописана, док, рецимо, при покушају да се попише публикација која у електронској бази података нема свој инвентарни број, систем ће приказати обавештење да библиотечка јединица није инвентарисана.

Како би се обавила ревизија читавог библиотечког фонда, није довољно само пописати библиотечку грађу која се налази у оквиру конкретног одељења, већ је потребно уврстити и јединице које су издате корисницима Библиотеке, те у тренутку обављања ревизије нису на полици. Аутоматизовано проналажење тих јединица налази се под линком *Позајмљене књиџе*. При избору ове опције, отвара се страница на којој је у понуди списак фондова Библиотеке. Једноставним маркирањем жељеног фонда и одабиром дугмета *Пронађи и појуни*, приказује се списак свих публикација које су изнајмљене из траженог одељења. Радници Библиотеке, у овом делу софтвера, не раде ништа. Овај део софтвера служи само за преглед података.

Народна библиотека
Стеван Сремац

НИБИС
Информациони систем за библиотеке

Попис

Главна страна > Попис > **Позајмиљене књиге** > Списак позајмиљених књига

Позајмиљене књиге за фонд - Фонд Одељена белетристика

Укупно 6581

Штампање PDF
Штампање WORD

Рбр.	Инв. број	Сигнатура	ИД број	Аутор и наслов	Место и година издавања	Цена	Напомена
1	185050	821.163.41-31	49529	Izidora Belica, Avotro II Zama poslednjeg despota	Beograd, 2012	507.0	
2	69711	821.111(73)-31	71164	Tes Geritzen, Dominator	Beograd, 2009	406.0	
3	21550	821.133.1-14	37146	Сен-Дон Перс, Морски	Београд, 1963	0.0	
4	53627	821.111(73)-31	82860	Daniela Stl, Kriko	Beograd, 2008	388.8	
5	121372	821.111-31	8081	Лоренс Дарел, Александарски калварт	Београд, 1997	360.0	
6	83306	821.111(73)-31	110323	Džemo Rolins, Justin soj	Beograd, 2008	591.3	
7	88397	821.163.41-31	111044	Miovan Vitezović,	Beograd, 2009	343.0	

Последњи линк на страници која библиотечке раднике води кроз ревизију фондова је *Све књиге које недостају*. Одабиром ове опције, као и у претходном одељку, приказује се страница са списком свих фондова Библиотеке. На овој страници треба маркирати жељени фонд, а након тога одабрати опцију *Пронађи и појуни*. Препоручљиво је ову опцију изабрати пре почетка ревизије, како би се установио тачан број публикација које је потребно пописати. С обзиром да тада ниједна публикација није пописана, на овој се страници може видети списак свих инвентарисаних публикација за тражени фонд. Како се која библиотечка јединица попише, тако подаци о њој нестају са списка. У току ревизије, на крају радног дана или недеље, позивањем ове странице могуће је пратити ток и темпо ревизије. По завршетку ревизије, на овој страници приказује се списак свих публикација које у фонду недостају. У тренутку када се и последња библиотечка јединица скенира, овај списак приказује грађу која је у библиотечко-информационом систему инвентарисана, али није пописана, тј. тачан број библиотечких јединица које недостају.

Са овим кораком завршавају се све активности пописивача везане за аутоматизовану ревизију у библиотечко-информационом систему НИБИС.

Подаци у електронској бази података

Док пописивачи пописују библиотечку грађу, не виде, нити имају потребе да виде, куда унесени подаци бивају смештени. Пописивачи ревизију библиотечке грађе могу да извршавају кроз било који прегледач, а подаци које уносе упућују се на сервер рачунар. С обзиром да је читава електронска база података израђена у софтверу MySQL, сви подаци које су пописивачи уносили приликом пописивања публикација налазе се на сервер рачунару, у табелама датим кроз овај софтвер. За потребе ревизије библиотечке грађе, у електронској бази података (MySQL софтверу) израђене су табеле *Скениране књије*, *Пописане књије* и *Позајмљене књије*.

Табела *Скениране књије* обухвата све публикације које су скениране баркод читачем, као и све публикације чији је инвентарни број мануелно унесен у базу података. Дакле, та табела приказује све публикације затечене на полици у Библиотеци. Табела *Позајмљене књије* приказује све публикације које су позајмили корисници Библиотеке. Коначно, табела *Пописане књије* је свеобухватна. У њој се аутоматски прави разлика и приказују се, осим скенираних и позајмљених публикација, и публикације које недостају. До списка публикација које недостају долази се сажимањем скенираних и позајмљених публикација, а затим стварањем разлике овог скупа са списком икада инвентарисаних публикација на аутоматизован начин.

У оквиру табеле *Скениране књије* и у оквиру табеле *Позајмљене књије* налазе се колоне: ид, инвентарни број, стари инвентарни број (инвентарни број који је публикација поседовала у писаним књигама инвентара, пре него што је са увођењем аутоматизованог инвентарисања добила нови инвентарни број), датум уноса публикације у базу података, име аутора публикације, презиме аутора публикације, наслов публикације, место издавања публикације, издавач публикације, година издавања публикације, врста повеза, димензије, начин набавке, датум набавке, добављач, набавна цена, процењена вредност, сигнатура, напомена, број рачуна набавке публикације, ид запосленог библиотечког радника, месец и година у којој је публикација набављена, ид пакета у коме се публикација налазила при набавци, ид библиотечког фонда у коме се публикација налази, ид књиге у бази података, податак о томе да ли је публикација позајмљена, број, врста и стандардни број пратећег документа, пропратна грађа, боја, звук, ширина, технички опис, врста грађе, опис дела, публиковано или не, штампарија, врста публикације, техника, број листова, штампа, тип грађе, држава, годиште, свеска, број свезака, текућа година, ид запосленог који обавља ажурирање података, податак о отписивању грађе, фонд коме публикација припада.

status	id	umitn...	old...	ent...	authorFirst...	authorLast...	title	местоиздавња	izdavac	godinalna
skenirana	22895920	188953	0	none	Паза	Костић	Песме	Београд	none	1940
skenirana	22895921	188954	0	none	Јован	Дучић	Градови и хигијене	Београд	none	1940
skenirana	22895922	188955	0	none	Грозгора	Боковић	Препознате	Београд	none	1940
skenirana	22895923	188956	0	none	Стеван	Сремац	Бувадне	Београд	none	1940
nedostaje	33765350	143713	0	none			Сазвежда 11	Нови Сад	none	2013
nedostaje	33765340	43	0	none			CAFFE roy - ubana legenda	Ниш	none	2012
nedostaje	33765341	143704	0	none			Освежа змова "Крив Петар ...	Ниш	none	2013
nedostaje	33765342	143705	0	none	Катко	Вуковић	Сенар	Ниш	none	2014
nedostaje	33765343	143706	0	none	Вујкови	Радовић	Перли у песми	Београд	none	2004
nedostaje	33765344	143707	0	none	Налепа	Тоползаћ	Транзи	Ниш	none	2005
nedostaje	33765345	143708	0	none	Милена В	Цовић	У песму се обичајем	Ниш	none	2006
nedostaje	33765346	143709	0	none	Мирислава	Ковачић	Стеван смењак	Ниш	none	2007
nedostaje	33765347	143710	0	none	Савезице	Ђорђевић	О публици бајра	Ниш	none	1998
nedostaje	33765348	143711	0	none	Љубиша	Крстић	Сања и зачења	Ниш	none	1998
nedostaje	22896130	143314	0	none	Аманол	Франс	Избрана дела	Београд	none	1932
nedostaje	22896129	143313	0	none	Пол	Ђерај	Избрана дела	Београд	none	1933
nedostaje	22896128	143312	0	none	Валтер	Слот	Избрана дела	Београд	none	1932
nedostaje	22896126	143309	0	none	Стеван	Митовић	Наша ошпа	У Новом Саду	none	1895
nedostaje	22896127	143311	0	none	Даривка	Була	Последње колањег заступања	У Новом Саду	none	1909
nedostaje	22896124	143144	0	none			Достејеве басне	У Новом Саду	none	1894
nedostaje	22896125	143145	0	none	Рајко		Љубите прилозу	У Новом Саду	none	1894
skenirana	34231636	5774	0	none	Ketrin	Roberts	Rijacka velika piramide	Beograd	none	2003
skenirana	34231635	5772	0	none	Ketrin	Roberts	Rijacka velika piramide	Beograd	none	2003
skenirana	34231634	5771	0	none	Ketrin	Roberts	Olimpijska zaveta	Beograd	none	2005
skenirana	34231633	5769	0	none	Ketrin	Roberts	Olimpijska zaveta	Beograd	none	2005
skenirana	34231632	5756	0	none	Џон	Атвар	Зека је болат	Београд	none	1985
skenirana	34231631	5755	0	none	Џон	Атвар	Зека је болат	Београд	none	1985

У оквиру табеле *Пописане књије* налазе се, по називу и распореду, све колоне којих има у табелама *Скениране књије* и *Позајмљене књије*, с једном разликом: прва колона *Сташус* приказује опис да ли је књига скенирана, позајмљена или недостаје. У колонама се налазе подаци које су библиотечки радници уносили у систем приликом библиографске обраде публикација.

Да би сви подаци који се налазе у овим табелама били употребљиви, морају бити извезени из базе података. Међутим, није свеједно у ком ће се формату налазити подаци након извоза, јер је потребно обавити додатне корекције до коначног изгледа документа који ће се штампати. У позицији смо да из главног падајућег менија изаберемо један од понуђених облика у коме желимо да податке извеземо: CSV, html (овај облик записа није погодан за манипулацију, већ само за преглед и штампање листа), xml, plist, exel. У Народној библиотеци „Стеван Сремац“ сви записи су извезени као .xml фајлови, јер је то најприкладнији облик табеларног приказа коначних података.

Као што видимо, табеле садрже велику количину података о свим унесеним публикацијама. Међутим, за потребе ревизије библиотечке грађе, Закон је конкретно наложио табеле са подацима које је потребно имати:

(3) Уз записник о ревизији прилаже се и Попис јединица библиотечко-информационе грађе и извора који нису нађени на лицу места (Листа 1), Попис невратених јединица библиотечко-информационе грађе и извора (Листа 2), По-

пис допјрајалих и неупотребљивих јединица библиотечко-информационе грађе и извора (Листа 3) као и Попис неактуелних јединица библиотечко-информационе грађе и извора (Листа 4).

(4) Листе из става 3. овог члана садрже следеће рубрике: редни број јединице библиотечко-информационе грађе и извора, инвентарни број, ситнашуру, име аутора и наслов јединице, место и годину издавања, цену и најмену. Уколико су библиографски подаци о описаној грађи укључени у електронску базу, списак садржи и идентификациони (ИД) број библиографској запису.

Из тог разлога, извезене табеле потребно је прерадити како би се постигао облик који је Законом наложен. Извезене табеле садрже све податке који су икада унесени у електронску базу података, за свако одељење и за сваку публикацију. Зато је потребно најпре систематски одредити начин уређивања и креирања нових табела. Један од најфикаснијих начина за то је најпре одредити одељење за које ће се спискови правити, а након тога одвојити све публикације у оквиру изабраног одељења у посебну табелу. Тако се, у новој табели, добија јединствени списак пописаних и скенираних публикација, као и публикација које недостају у једном одељењу. У следећем кораку креирају се поново нове табеле како би се обавило одвајање посебних спискова за све пописане, позајмљене и публикације које недостају у том одељењу, понаособ. У нишкој Библиотеци за свако одељење издвојене су по четири табеле (скениране публикације, пописане публикације, позајмљене публикације и публикације које недостају), са колонама које су законски предвиђене у поступку ревизије. Овако креиране листе штампају се и чувају у електронској и папирној форми.

Са овим кораком завршава се аутоматизована ревизија библиотечке грађе. Међутим, у нишкој Библиотеци постоји известан број публикација које нису унесене у електронску базу података. Те публикације се морају посебно пописати и за њих је потребно креирати пописне листе. У завршној фази ревизије пописне листе које су креиране на начин описан у овом раду спајају се са пописним листама које су добијене класичним пописивањем и тек тада се добија увид у реално стање читавог библиотечког фонда.

Закључак

Сваки информациони систем мора да се мења, усавршава и дорађује како би био функционалан и употребљив у времену у коме се користи. Део софтвера НИБИС за аутоматизовану ревизију библиотечке грађе је новоизрађени програмски сегмент који, за потребе ревизије библиотечке грађе, омогућава библиотекарима бржу и лакшу обраду података садржаних у ин-

формационом систему. При томе се циљ и делокруг послова не мењају, али се побољшава ефикасност и ефективност поступка ревизије. Међутим, да би се аутоматизована ревизија библиотечке грађе обавила са успехом, поред тога што је неопходно поседовати техничку опремљеност (софтвер, рачунаре, развијену локалну рачунарску мрежу која ће омогућавати беспрекорну комуникацију радних станица са сервер рачунаром), потребно је имати и довољно похрањену електронску базу података, искусне пописиваче и стручно лице из области информационах технологија које ће пратити читав ток ревизије, усаглашавати податке из електронске базе података, формирати коначне пописне листе у форми која је потребна. Испуњавањем свих ових предуслова, могуће је обавити ревизију библиотечког фонда на савремен начин, веома лако и у релативно кратком временском периоду.

Литература

1. НИБИС (Нишки библиотечко-информациони систем)
2. Правилник о инвентарисању, обради, ревизији и отпису библиотечко-информационе грађе и извора, као и вођењу евиденције о библиотечко-информационој грађи и изворима (Сл. гласник РС бр. 47/13)
3. *Јелица Живковић*, „Ревизија књижног фонда Народне библиотеке Бор“, <http://biblioteka-bor.org.rs/2009/05/revizija> (приступљено 20. 05. 2014.)
4. Технике ревизије уз помоћ компјутера http://www.google.rs/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCsQFjAB&url=http%3A%2F%2Fpredmet.sinergija.edu.ba%2Fpluginfile.php%2F2470%2Fmod_folder%2Fcontent%2F1%2F1%2520NEDELJA%2FTEHNIKE%2520REVIZIJE%2520UZ%2520POMOC%2520KOMPJUTERA%2520%2520CAAT.pdf%3Fforcedownload%3D1&ei=Wvx-U9-UAcq30QWlzIDA&usg=AFQjCNGFIPk1xBKLWE3t9W0s0ElQx4kFQg&bvm=bv.67720277,d.bGQ (приступљено 25. 05. 2014.)

AUTOMATED REVISION OF LIBRARY MATERIALS IN “STEVAN SREMAC” PUBLIC LIBRARY IN NIŠ

Summary

In the Republic of Serbia, the revision of library materials is regulated by the Regulation on the Inventory, processing, revision and weeding of library and information materials and resources, as well as keeping records of library and information materials and resources (Official Gazette RS No. 47/13). According to this regulation, libraries are required to undertake stock revision at least every tenth year.

Revision is one of the most extensive library jobs. Therefore, it is very important to carefully perform the preparatory activities, choose the method that will be used in the revision and systematically do the recording of the inventoried library materials, in order to determine the actual condition of the library fund.

For the first time, Public Library “Stevan Sremac” carried out the automated revision of the major part of its fund (library materials) i.e. all the publications that are entered in the library-information system. This paper will present the process of the automated revision of the library materials in the Public Library “Stevan Sremac”, using the system NIBIS.

Keywords: stock revision, information system, NIBIS

Aleksandra Adžić